

Grieks voor iedereen: Hoe begin ik eraan?

Dr. Evelien Bracke

Nascholing Vakdidactiek Grieks en Afdeling Grieks
22 mei 2019

Introductie

In navolging van het nieuwe project, *Oude Grieken – Jonge Helden*, dat Oudgrieks naar kansarme jongeren uit het lager onderwijs brengt, kregen we vragen van leerkrachten die deze lessen zelf in hun school zouden willen organiseren. Daarom organiseert het Team Vakdidactiek Latijn & Grieks, in samenwerking met de Afdeling Grieks, een nascholing voor leerkrachten die Grieks graag aanbieden buiten het traditionele kader, bvb. in het lager onderwijs, via talent-uren taal in de eerste graad, of aan leerlingen met taalachterstand. De didactiek focust expliciet op de versterking van de Nederlandse taal via een speelse kennismaking met het Oudgrieks. Lesmaterialen zijn gratis online verkrijgbaar.

Programma

14-15u:	introductie Grieks
15-15.05:	pauze
15.05-15.30:	contextualisering van het project
15.30-16u:	didactiek en programma
16-16.45:	praktische toepassingen (16.35-16.45: Stijn van Kessel)
16.45-17u:	bespreking

Inhoud

Introductie Grieks	3
1. Verbuigingen	3
2. Het werkwoord	4
3. <i>Genesis</i> 1	5
4. Woordenlijst	5
5. Oefentekst Odysseus	6
Grieks voor iedereen: Lesmaterialen	7
Vragenlijst	9

Introductie Grieks

1. Verbuigingen (substantief, adjectief, lidwoord)

Naamvallen = functies in de zin

- Nominatief: onderwerp en naamwoordelijk deel   **Ik** zie de kat van mijn broer.
- Accusatief: lijdend voorwerp en na voorzetsels   Ik zie **de kat** van mijn broer.
- Genitief: van-bepaling en na voorzetsels   Ik zie de kat **van mijn broer**.
- Datief: meewerkend voorwerp en na voorzetsels   Ik geef de kat **aan mijn broer**.
- ~~Ablatief~~ (Latijn! Ablatief naar genitief en datief)
- Vocatief: aanroeping   Hey **Joren**, hier is je kat!

Grieks heeft 2 klassen van naamwoorden: in de eerste klasse zitten vrouwelijk (bv. ἡ φωνη), mannelijk (bv. ὁ λογος) en onzijdig (bv. το δωρον). In de tweede klasse zitten mannelijk/vrouwelijk (bv. παις = kind/**pediater**) en onzijdig (bv. σωμα = lichaam/**psychosomatisch**). Adjectieven werken op dezelfde manier als substantieven.

EERSTE KLASSE VROUWELIJK	Enk.	Nominatief	ἡ φωνη	μουσα	aqua
		Accusatief	την φωνην	μουσαν	aquam
		Genitief	της φωνης	μουσας	aquae
		Datief	τη φωνη	μουσα	aquae
		Vocatief	ὦ φωνη	μουσα	aqua
	Mv.	Nominatief	αι φωναι	μουσαι	aquae
		Accusatief	τας φωνας	μουσας	aquas
		Genitief	των φωνων	μουσων	aquarum
		Datief	ταις φωναις	μουσαις	aquis
		Vocatief	ὦ φωναι	μουσαι	aquae

Bv. διδωμι (ik geef) την γαιαν τη θεα.
την ἀρχην την της θεας γινωσκω (ik ken).

EERSTE KLASSE
 MANNELIJK en
 ONZIJDIG

Opgepast:

Ook vrouwelijke
 substantieven op -os:

ἡ νησος
 ἡ νοσος

Enk.	Nominatief	ὁ λογος	avus	το ξυλον	donum
	Accusatief	τον λογον	avum	το ξυλον	donum
	Genitief	του λογου	avi	του ξυλου	doni
	Datief	τω λογω	avo	τω ξυλω	dono
	Vocatief	ὦ λογε	ave	ὦ ξυλον	donum
	Mv.	Nominatief	οι λογοι	τα ξυλα	dona
		Accusatief	τους λογους	τα ξυλα	dona
		Genitief	των λογων	των ξυλων	donorum
		Datief	τοις λογοις	τοις ξυλοις	donis
		Vocatief	ὦ λογοι	ὦ ξυλα	dona

Informatie voor de leerlingen

Enk.	Nominatief	ή φωνη	μουσα	ό λογος	το ξυλον
	Accusatief	την φωνην	μουσαν	τον λογον	το ξυλον
Mv.	Nominatief	αί φωναι	μουσαι	οί λογοι	τα ξυλα
	Accusatief	τας φωνας	μουσας	τους λογους	τα ξυλα

Adjectieven volgen dezelfde structuur:

Enk.	Nominatief	καλη	ιερα	καλος	καλον
	Accusatief	καλην	ιεραν	καλον	καλον
Mv.	Nominatief	καλαι	ιεραι	καλοι	καλα
	Accusatief	καλας	ιερας	καλους	καλα

2. Het werkwoord: actieve indicatief praesens

Het Grieks onderscheidt twee regelmatige vervoegingen: de eerste vervoeging heeft een bindklinker (bv. άκουω: 'ik hoor'), de tweede heeft er geen (bv. διδωμι: 'ik geef'). Wij kijken enkel naar de eerste. Er zijn ook onregelmatige werkwoorden, waarvan εΐναι ('zijn') het belangrijkste is:

	Nederlands	Frans	Latijn	Grieks	Grieks
1 Enk	ik ben	je suis	s-u-m	εΐ-μι	άκουω
2	jij bent	tu es	es	εΐ	άκουεις
3	zij/hij/het is	elle/il/c'est	es-t	έσ-τι(ν)	άκουει
1 Mv	we zijn	nous sommes	s-u-mus	έσ-μεν	άκουομεν
2	jullie zijn	vous êtes	es-tis	έσ-τε	άκουετε
3	ze zijn	elles/ils sont	s-u-nt	εΐ-σι(ν)	άκουουσιν

Negatie vóór het ww:
 ού + medeklinker
 ούκ + klinker
 ούχ + h

Informatie voor de leerlingen:

Bv.

ὁ ἄνθρωπος τὸ ξυλὸν βαλλεῖ
οἱ ἄνθρωποι τὰ ξυλα βαλλουσιν

ἄκου-ει

ἔσ-τι(ν)

ἄκου-ουσιν

εἶ-σι(ν)

3. Een stukje aangepast Grieks: *Genesis 1*

ἐν ἀρχῇ (begin) μεν ποιεῖ (maakt) ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γαίαν.

ἡ δὲ γαῖα ἐστὶν ἀορατὸς (onroeglijk) καὶ ἀκατασκευαστὸς (onorgesmukt), καὶ πνεῦμα Θεοῦ ἐπιφέρει (beweegt) ἐπάνω (over) τοῦ ὕδατος.

καὶ λέγει ὁ Θεὸς· γενηθῆτω φῶς· καὶ ἐστὶ φῶς.

καὶ ὄρα (ziet) ὁ Θεὸς τὸ φῶς, ὅτι (dat) καλόν·

καὶ καλεῖ (noemt) ὁ Θεὸς τὸ φῶς ἡμέραν (dag) καὶ τὸ σκοτὸς (duisternis) καλεῖ
νυκτᾶ.

καὶ ἐστὶ ἑσπερα (avond) καὶ ἐστὶ πρωὶ (ochtend), ἡμέρα μία.

4. Een oefentekstje over Odysseus en Kirke, voor thuis

Stuur me dit gerust op als je graag hebt dat ik naar je vertaling kijk. Odysseus en zijn metgezellen zijn net aan het eiland van de Laestrygoniërs ontsnapt (gebaseerd op de *Odyssee*):

ὁ Ὀδυσσεὺς τὴν τῶν Λαιστρυγονίων νῆσον λείπει. πρὸς ἄλλην νῆσον πλεῖ. ἱερόν τε καὶ οἰκίαν βλέπει. στρατόπεδόν τε τάσσει σὺν φίλοις καὶ μένουσιν ἐκεῖ δέκα ἡμέρας. ἀλλὰ κίνδυνον εὐρίσκουσιν. ὅτε οἱ σύμμαχοι πρὸς τὴν οἰκίαν βαίνουσιν, ἡ θεὰ δεινὴ, Κίρκη, αὐδήεσσα, αὐτοὺς ἄγει εἰς τὸ ἱερόν. τὸν τε οἶνον καὶ τὸν σῖτον δίδωσι. ἀλλὰ ὁ οἶνος κύκεον κακόν ἐστι καὶ οἱ φίλοι ὕες γίνονται. αὐτοὺς εἰς τὴν πύλην διώκει καὶ τὴν θύραν κλείει.

ὅτε ὁ Ὀδυσσεὺς τὸν μῦθον ἀκούει, εἰς τὸ ἱερόν τρέχει. ὁ Ἑρμῆς αὐτῷ φάρμακον δίδωσι ὥστε ὕς οὐ γίνεταί. ὁ Ὀδυσσεὺς τὴν θεὰν εὐρίσκει καὶ αὐτὴν τοῖς ὅπλοις διώκει. ἡ Κίρκη λέγει: σὲ βοηθῶ, ᾧ Ὀδυσσεῦ, τε καὶ τοὺς συμμαχοὺς λύω.

ὁ Ὀδυσσεὺς σὺν τοῖς φίλοις ἐν τῇ νήσῳ μένει ἕνα ἐνιαυτόν.

λείπω	ik verlaat	αὐτός η	hem haar
προς	naar + accusatief	ἄγω	ik leid
ἄλλος η ον	ander	ὁ σιτος	het eten
πλεω	ik vaar	το κύκεον	de toverdrank
τε και	en	ὕες	zwijnen
βλεπω	ik zie	γίνονται γινεται	ze worden/ hij wordt
το στρατοπεδον	het leger	ἡ πύλη	de poort
τασσω	ik plaats	διωκω	ik achtervolg
συν	met + datief	ἡ θυρα	de deur
μενω	ik blijf	κλειω	ik sluit
ἐκει	daar	τρεχω	ik ren
ἄλλα	maar	το φαρμακον	het toverkruid
ὁ κινδυνος	het gevaar	ὥστε	zodat
εὐρισκω	ik vind	το ὄπλον	het wapen
ὅτε	wanneer	σε	jou
ὁ συμμαχος	de metgezel	βοηθω	ik help
ἡ οἰκια	het huis	λυω	ik verlos
βαινω	ik ga	μενω	ik blijf
δεινος η ον	gevaarlijk, vreselijk	ένα	één
αὐδήεσσα	met menselijke stem	ὁ ἐνιαυτος	het jaar

Lesmaterialen

Vertalingen, verhaalboeken en bewerkingen van Griekse mythologie:

- De Cock, Michaël, & Dendooven, Gerda (ill.). (2009). Vliegen tot de hemel. Het verhaal van de Minotaurus. Kleine klassiekers. Leuven: Davidsfonds/Infodok. (9+)
- De Cock, Michael, & Dendooven, Gerda (ill.). (2011). Diep in het woud. Verzamelde verhalen van Ovidius. Kleine klassiekers. Leuven: Davidsfonds. Infodok. (9+)
- Kramer, Simone, & Van Egeraat, Els (ill.). (2009). Griekse tragedies. Amsterdam: Ploegsma. (9+)
- Kramer, Simone, & van Egeraat, Els (ill.). (2013). De strijd om Troje en de terugkeer van de helden (3e, herz. en aangevulde druk.). Amsterdam: Ploegsma. (10+)
- Pfeijffer, Ilja Leonard. (2010). De Griekse mythen. Amsterdam: Prometheus. (15+)
- Roijaards, Marcel. (2012). Rebel met vleugels: het verhaal van Icarus. Amsterdam, Antwerpen: Querido. (12+)
- van den Brink, Annemarie, Huijzer, Marlies, Luizink, Taconis, & Bouma, Yde. (2009). Griekse mythologie. Groningen [etc.]: Noordhoff. (8+)
- van Dolen, Hein, & van Geijn, Louis (ill.). (2009). Op naar de Olympos! Verhalen over Griekse goden, helden en mensen om voor te lezen of om zelf te lezen. Nijmegen: Valkhof Pers. (7+)
- van Dolen, Hein, & van Geijn, Louis (ill.). (2012). De farao en de dief: 45 verhalen uit de oude wereld. Nijmegen: Valkhof Pers. (10+)
- Van Olmen, Peter, & de Cock, Nicole (ill.). (2009). De kleine Odessa. Het levende boek. Houten: Van Goor. (12+)
- Van Olmen, Peter, & de Cock, Nicole (ill.). (2013). De kleine Odessa. Het geheim van Lode A. Tielt: Lannoo. (12+)

Voor een uitgebreide lijst, zie de doctoraatsthesis van Sylvie Geerts, *Hoe Skylla in een graafmachine veranderde: de receptie van de klassieke mythologie in de Nederlandstalige jeugdliteratuur van 1970 tot vandaag*, online <https://biblio.ugent.be/publication/5798839/file/5798841>.

Ook de Engelstalige stripserie *The Olympians* van George O'Connor is de moeite waard:

<https://www.georgeoconnorbooks.com/olympians>.

(Engelstalige) Cursussen:

Lorna Robinson (2017), *Telling Tales in Greek*, Souvenir Press.

Charlie Andrew (2019), *Basil Batrakhos*, Classics for All. Gratis online: <https://basilbatrakhos.com/the-book/>

Therese Sellers (2013), *Alpha is for Anthropos*, Ascanius.

Meer informatie over dekolonisatie

- Blog op *Sententiae Antiquae* over Decolonising a myth class: <https://sententiaeantiquae.com/2019/02/18/decolonizing-a-myth-class/>
- Mijn artikel over dekolonisatie in het VK: <https://klassieken.nu/wp-content/uploads/2017/06/Artikel-Evelien-Bracke.pdf>
- Een nogal radicale aanpak van Donna Zuckerberg: <https://eidolon.pub/burn-it-all-down-182f5edb16e>

Vragenlijst

We appreciëren jullie feedback zodat we toekomstige evenementen zo goed mogelijk kunnen plannen. Gelieve dit document aan Evelien te geven of door te mailen. Bedankt!

Kruis het vakje aan dat past.

	sterk mee eens	mee eens	neutraal	mee oneens	sterk mee oneens
De nascholing was interessant:					
De nascholing was goed georganiseerd:					
Ik ga ideeën uit de nascholing toepassen op school:					
Ik voel me nu beter voorbereid om Grieks te geven op school:					
De Griekse les was nuttig:					

1. Wat vond je het meest interessante of nuttige aspect?

---

2. Wat kan beter?

---

3. Hoe kunnen de Vakdidactiek en Afdeling Grieks aan de UGent verder steun bieden?

---

4. Nog ideeën, suggesties of feedback?

Bedankt!